

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
Administrația Națională a Penitenciarelor

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ РЕСПУБЛИКИ МОЛDOVA
Национальная Пенитенциарная Администрация

MD-2032, mun. Chișinău, str. N.Tituлесcu, 35
Tel: 022409717, Tel-fax: 022409788
e-mail: anp@anp.gov.md

MD-2032, мун. Кишинэу, ул. Н.Титулеску, 35
Тел: 022409717; Тел-факс: 022409788
эл.адрес: anp@anp.gov.md

12.08.2022 nr. 4/1-2634
la nr. 08-1/8-1479 din 14.07.2022

Domnului Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul),
Presedintele Consiliului pentru prevenirea torturii
mun. Chișinău, str. Sfatul Țării, nr. 16, MD-2012

Stimate domnule PANICO,

Vă expediem informația cu privire la implementarea recomandărilor Consiliului pentru prevenirea torturii ca umare a vizitei efectuate în Penitenciarul nr. 17- Rezina la 08 aprilie 2022.

Anexă: 7 file.

Cu respect,

Director,
comisar-șef de justiție

Anatolie FALCA

OFICIUL AVOCATULUI POPORULUI

Nr. de Intraire *3188*

14 August 2022

**Recomandările Oficiului Avocatului Poporului,
în contextul vizitei preventive efectuate la Penitenciarul nr. 17 – Rezina,
la 08 aprilie 2022**

Nr. d/o	Recomandare	Acțiuni efectuate/planificate, comentarii și informații cu privire la recomandare
1.	<p>La intrarea în penitenciar, membrii Consiliului au așteptat permisiunea de a avea acces în jur de 30 de minute, deși au anunțat cine sunt și care este scopul vizitei. Totodată, membrii au fost percheziționați la intrare, inclusiv verificate carnetele și alte documente deținute.</p> <p>În acest context, pentru a exclude pe viitor situații similare și a nu crea incertitudini versus perchezițiile corporale sau timpul rezonabil de așteptare pentru acces, respectuos solicităm ANP, să informeze suplimentar toate instituțiile penitenciare subordonate, despre condițiile de acces a membrilor CpPT în instituții subordonate și timpul rezonabil pentru asigurarea accesului în instituții, conform drepturilor asigurate prin lege.</p>	<p>Conform programului de formare profesională inițială, în perioada 2021-2022, la tematica „Accesul în locurile de detenție” au beneficiat de instruire funcționarii publici cu statut special debutanți (agenți și ofițeri de penitenciare):</p> <ul style="list-style-type: none"> - 209 agenți de penitenciare debutanți, ce au beneficiat de 36 de ore de instruire; - 47 de ofițeri de penitenciare debutanți au beneficiat de 16 ore de instruire. <p>Conform programului de formare profesională continuă în perioada 2021-2022, la tematica „Accesul în locurile de detenție” au fost instruiți de către ANP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 215 agenți și ofițeri de penitenciare ai secțiilor siguranță și regim penitenciar și ai secțiilor pază și escortă, ce au beneficiat de 20 de ore de instruire. <p>Odată cu aprobarea ordinul ANP nr. 22 din 17.01.2022 cu privire la organizarea cursurilor de formare inițială și continuă a funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare, aceasta prevede expres desfășurarea orelor cu următoarele tematici:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ”Planificarea și organizarea perchezițiilor”; - ”Modul de desfășurare și documentare a perchezițiilor”. <p>Astfel, în cadrul Centrului de instruire pe parcursul anului 2022 au fost instruiți 137 de funcționari publici cu statut special în demeniul desfășurării perchezițiilor.</p>
2.	<p>Elaborarea de comun cu Penitenciarul nr. 17-Rezina a Planului instituțional de redresare a aspectelor invocate de CpPT în cadrul vizitelor realizate cu remiterea lui în termen de 30 de zile de la primirea acestui Raport.</p>	<p>Penitenciarul nr. 17-Rezina a întocmit Planul de redresare, înlăturare a aspectelor și neajunsurilor invocate de CpPT în cadrul vizitei realizate la 08.04.2022, iar informațiile despre realizare vor fi incluse în Raportul anual de activitate a instituției.</p>
3.	<p>Studierea motivelor și surselor ce determină creșterea fenomenului subculturii criminale și elaborarea unui set de acțiuni menite să diminueze influența subculturii, precum și excluderea oricăror forme de tratament discriminatoriu față de persoanele private de libertate.</p>	<p>Prin Ordinul ANP nr. 192 din 09.06.2020 a fost creat Grupul de lucru pentru elaborarea Strategiei și a Planului de acțiune pentru reducerea și prevenirea violenței între deținuți în sistemul administrației penitenciare.</p> <p>În prezent, ambele documente sunt în proces de elaborare.</p> <p>De asemenea, prin Ordinul ANP nr. 37 din 24.01.2022 a fost aprobat Programul privind reducerea violenței în mediul penitenciar.</p> <p>Totodată, studiarea motivelor și surselor ce determină creșterea fenomenului subculturii criminale reprezintă o activitate continuă realizată de către direcțiile de resort din cadrul ANP.</p>

		<p>În Penitenciarul nr. 17-Rezina ordinea de drept este asigurată de către administrația instituției, care desfășoară permanent acțiuni cu caracter educativ-profilactic, orientate spre profilaxia și contracararea tuturor formelor de intimidare și presiune a unor deținuți asupra altora și asigurarea egalității de drepturi în mediul acestora.</p> <p>Elementul subculturii criminale nu este pronunțat, fiind sub controlul administrației, care nu poate genera careva acțiuni ilicite de destabilizare a activității penitenciarului, acțiuni de intimidare și presiune asupra deținuților, respectiv să pericliteze ordinea de drept.</p> <p>În vederea contracarării fenomenului ierarhiei și subculturii criminale Penitenciarul nr. 17-Rezina permanent întreprinde măsuri de securitate și regim, măsuri speciale de investigații în conformitate cu art. 222 din Codul de executare, în scopul dezmembrării grupărilor deținuților de orientare negativă și diminuarea autorității acestora.</p> <p>În caz de depistare a cazurilor de leziuni corporale la condamnați, se întreprind toate măsuri de acordare a ajutorului medical, cu documentarea cazului prin prisma art. 273 din Codul de procedură penală și imediata înștiințarea a procuraturii teritoriale, a Avocatului Poporului și a ANP.</p> <p>Orice caz de depistare a leziunilor corporale la condamnați, presupune dispunerea obligatorie a anchetei interne.</p>
4.	Modificarea prevederilor Regulamentului privind modul și condițiile de aplicare a sancțiunilor disciplinare, aprobat prin ordinul ANP nr. 551 din 21.12.2020, ce descriu modul de executare a sancțiunii disciplinare cu suspendarea dreptului la întrevvedere de lungă și scurtă durată.	Regulamentul indicat a fost elaborat în strictă corespundere cu prevederile Codului de executare și a Statutului executării pedepsei de către condamnați. Modificarea prezentului regulament va fi posibilă în situația în care vor fi operate modificări ale legislației în vigoare prin instituire regimurilor progresive de executare a pedepsei, care vor îngloba în sine și ale modificări inclusiv a modalității aplicării față de deținuți a practicilor disciplinare existente.
5.	Revizuirea practicilor de sancționare prin privarea dreptului la întrevvedere cu familia.	Punerea în executare a sancțiunilor disciplinare aplicate deținuților se efectuează în strictă corespundere cu prevederile Codului de executare, Statutului executării pedepsei de către condamnați și Regulamentului privind modul și condițiile de aplicare a sancțiunilor disciplinare.
6.	Instruirea continuă a personalului medical și nonmedical în domeniul documentării leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură despre prevederile Protocolului de la Istanbul („Manual de investigare eficientă și documentare a torturii și a altor tratamente sau	Conform programului de formare profesională inițială, tematica „Documentarea leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură despre prevederile Protocolului de la Istanbul și Ordinul (comun) al Procuraturii generale nr. 77/2013, privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant” nu este inclusă în instruire. Ce ține de formarea profesională continuă în perioada anilor 2021-2022, la la acest subiect au fost instruiți de

pedepse crude, inumane sau degradante”) și Ordinul (comun) nr. 77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant (recomandare menținută).

către ANP 49 de angajați din cadrul secțiilor medicale și au beneficiat de 4 ore de instruire.

Anual, Administrația Națională a Penitenciarelor aprobă programul de instruire al angajaților sistemului penitenciar, pentru aprofundarea cunoștințelor privind aplicarea forței fizice și a mijloacelor speciale de către personalul sistemului penitenciar și limitarea la minimum a acestora în scopul controlării deținuților violenți și/sau rebeli; prevenirea tuturor formelor de discriminare, tratament inuman sau degradant; în scopul însușirii de către colaboratori a tehnicii de acordare a primului ajutor și programelor de instruire igienică etc.

Astfel, în prezent pregătirea profesională a angajaților sistemului administrației penitenciare se realizează în temeiul ordinului ANP nr. 14 din 11.01.2022 „Cu privire la organizarea și desfășurarea formării profesionale în sistemul administrației penitenciare pentru anul 2022”.

În cadrul ședințelor operative cu personalul penitenciar, permanent se atrage atenție la relațiile dintre deținuți și personalul penitenciar care trebuie să fie determinate de scopurile detenției și să se întemeieze pe principiile respectului reciproc, nediscriminării, interzicerii supunerii persoanei la tortură, tratamente inumane sau degradante ori la alte rele tratamente, umanismului, democrației și respectării stricte a legislației. Personalului i-a fost reiterat faptul că un comportament lipsit de respect, sau însoțit de insulte față de deținuți nu va fi tolerat și va fi sancționat în mod corespunzător.

În acest sens, conform planului de desfășurare a orelor de pregătire profesională și de specialitate cu efectivul Penitenciarului nr. 17-Rezina pentru anul 2022, au fost incluse următoarele subiecte:

-Standardele minime de întreținere a condamnaților. Reguli penitenciare europene (Practica CEDO vs Republica Moldova);

-Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante din 10 decembrie 1984 (practica CEDO);

-Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante din 26.11.1987;

-Deontologia personalului sistemului administrației penitenciare;

-Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10.12.1948;

-Mecanismul național, regional și internațional privind apărarea drepturilor omului. Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul);

-Evidențierea și prevenirea cazurilor de automutilare, suicid și refuz de hrană întru asigurarea respectării drepturilor deținuților. Standardele naționale și internaționale privind dreptul la integritatea fizică și psihică;

-Limitele aplicării forței fizice, mijloacelor speciale și a armei de foc. Documentarea corectă a acestor cazuri;

-Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10.12.1948;

-Procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant. La 28.08.2022, în cadrul ședinței cu efectivul penitenciarului la ora de pregătire profesională s-a dat citire și discutat repetat prevederile Ordinului nr. 572 din 31.12.2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant și anexei la acesta nr. 77/572/408/639-0/197/1589 din 31.12.2013.

În cadrul ședințelor operative cu personalul penitenciar, permanent se atrage atenție la relațiile dintre deținuți și angajați, care trebuie să fie determinate de scopurile detenției și să se întemeieze pe principiile respectului reciproc, nediscriminării, interzicerii supunerii persoanei la tortură, tratamente inumane sau degradante ori la alte rele tratamente, umanismului, democrației și respectării stricte a legislației.

Periodic este desfășurat instructajul personalului penitenciar cu serviciu în zi, cât și a celui în serviciu diurn privind neadmiterea maltratărilor fizice, și responsabilitatea pe care o poartă în conformitate cu prevederile art. 166 din Codul penal. De asemenea, permanent sunt desfășurate acțiuni de sporire a capacității de supraveghere a comportamentului persoanelor private de libertate, prin intermediul camerelor video, care sunt instalate în penitenciar, care contribuie inclusiv la responsabilizarea angajaților din penitenciar și asigurarea intervențiilor imediate în cazul situațiilor de conflict între deținuți.

Informațiile despre toate cazurile de aplicare a forței fizice și mijloacelor speciale asupra deținuților sunt expediate în adresa Avocatului Poporului (Ombudsmanului) precum și Procuraturii raionului Rezina. Pentru fiecare caz în parte sunt efectuate cercetări de serviciu, în vederea stabilirii legalității acțiunilor angajaților, materialele acumulate fiind expediate în adresa procuraturii pentru examinarea legalității aplicării forței fizice și mijloacelor speciale de către angajații instituției penitenciare.

Responsabil de înregistrarea și raportarea în corespundere cu prevederile Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant este desemnat dl Mihail Cojocari, comisar de justiție, ofițer principal al Serviciului juridic al Penitenciarului nr. 17-Rezina, ce duce evidența a astfel de cazuri în registrul întocmit în acest scop.

		<p>Luând în considerație faptul, că Regulamentul vizat conține un capitol separat care se referă la completarea documentației medicale, principiile de cercetare și schema de descriere a leziunilor corporale, personalul medical permanent este atenționat a efectua în mod obligatoriu examenul medical al deținuților în privința cărora a fost aplicată forța fizică sau mijloacele speciale, iar în cazul parvenirii informațiilor care necesită a fi înregistrate și raportate procuraturii, imediat a sesiza și informa conducerea penitenciarului și persoana responsabilă dl Mihail Cojocari.</p>
7.	<p>Instruirea personalului penitenciarului privitor la securitatea perchezițiilor și realizarea programelor de reducere a riscurilor (recomandare menținută).</p>	<p>Conform programului de formare profesională inițială, tematica „Securitatea perchezițiilor și realizarea programelor de reducere a riscurilor” este predată funcționarilor publici cu statut special debutanți (agenți și ofițeri de penitenciare).</p> <p>În perioada anilor 2021-2022, au fost instruiți:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 209 agenți de penitenciare ce au beneficiat de 84 de ore de instruire. - 47 de ofițeri de penitenciare ce au beneficiat de 24 de ore de instruire. <p>Ce ține de formarea profesională continuă în perioada anilor 2021-2022, la tematica „Securitatea perchezițiilor și realizarea programelor de reducere a riscurilor” au fost instruiți de către ANP 131 de agenți și ofițeri de penitenciare din cadrul secțiilor siguranță și regim penitenciar ce au beneficiat de 12 de ore de instruire.</p> <p>Personalul instituției date permanent este instruit și atenționat în vederea legalității aplicării forței fizice și mijloacelor speciale de către angajați în cadrul neconformității condamnăților la efectuarea perchezițiilor celulelor sau perchezițiilor corporale.</p> <p>Toate cazurile de aplicare a forței fizice și mijloacelor speciale inclusiv a cătușelor urmează a fi fixate de camera portabilă a angajaților Secția siguranță și regim penitenciar, ulterior consemnate într-un proces verbal, respectiv în registru, în conformitate cu prevederile Secțiunii a 21 a Statutului executării pedepselor de către condamnați și art. 223 a Codului de Executare, precum și alte acte normative subordonate acestora.</p> <p>De asemenea Serviciul medical permanent discută cu persoanele participante la efectuarea perchezițiilor de a purta mănuși, iar în caz de tăieturi, înțepături a se adresa imediat serviciului medical pentru acordarea ajutorului medical necesar.</p>
8.	<p>Revizuirea procedurilor de intervenție a personalului penitenciar în caz de automutilare prin prisma individualizării cazurilor și monitorizării modului în care sunt implementate de către personal.</p>	<p>Procedura de lucru cu deținuții ce săvârșesc acțiuni de automutilare este reglementată în Ordinul ANP nr. 74/2020 și Ordinul DIP nr.466/2015. Trimestrial se întocmește lista persoanelor cu grad sporit de risc, inclusiv a celor predispuse spre acțiuni de automutilare, care este prezentată pentru informare șefului instituției și serviciilor abilitate din cadrul penitenciarelor.</p>

		<p>Prin urmare, persoanele identificate sunt incluse în activități individuale și de grup direcționate spre o intervenție în identificarea gândurilor iraționale și schimbare cognitiv-comportamentală.</p> <p>Pe parcursul semestrului I a anului 2022, au fost luați la evidență și incluși în grupul de risc ca predispuși spre acțiuni de automutilare 181 de deținuți. Totodată, menționăm că 354 de cazuri de automutilare au fost asistate de către psiholog pe perioada menționată, întocmindu-se fișe de lucru cu deținuții ce au săvârșit acțiuni de automutilare și recomandări adresate personalului penitenciar privind modul de relaționare și intervenție cu deținutul. Cu persoanele date se desfășoară individual ședințe de consiliere psihologică în situație de criză, fiind înregistrate 512 consilieri pe perioada de 6 luni și 383 de consilieri psihologice cu deținuții aflați în grupul de risc (inclusiv predispuși spre automutilare).</p> <p>De asemenea, persoanele ce manifestă un comportament autoagresiv pe parcursul detenției ca urmare a dificultății de gestionare a furiei, pot fi incluși în programul pentru reducerea violenței, ce presupune o activitate de grup.</p>
9.	Revizuirea setului igienic oferit deținuților, includerea în set a șamponului și oferirea pachetului igienic pentru femei mai frecvent.	<p>Pentru moment este absolut imposibil de a revizui pachetul de bunuri pentru îngrijire personală acordat deținuților, or sortimentul și cantitatea acestor bunuri se regăsesc direct în Hotărârea Guvernului nr. 609/2006.</p> <p>Prin urmare, includerea bunurilor suplimentare, care nu se regăsesc în actul normativ menționat, ar genera cheltuieli nejustificate la Bugetul de Stat.</p> <p>Este de remarcat faptul că, pentru anul curent, este preconizată modificarea Hotărârii de Guvern menționate, astfel încât să fie adaptată în conformitate cu exigențele actuale.</p>
10.	Oferirea oportunităților de încadrare în câmpul muncii a condamnaților la detenție pe viață.	<p>Conform art. 235 alin. (4) Cod de executare <i>condamnații la pedeapsa detențiunii pe viață pot fi antrenați în munci remunerate doar în celule sau în ateliere special amenajate în acest scop.</i></p> <p>În cadrul Penitenciarului nr. 17 – Rezina, nu au fost inițial prevăzute spații de producție.</p> <p>Luând în considerație amplasarea penitenciarului, constatăm interesul scăzut al agenților economici de a încheia contracte de prestări servicii de oferire a brațelor de muncă din rândul deținuților (ultimul contract a fost încheiat în anul 2019, pe un termen de 3 luni și doar în privința unui singur deținut).</p> <p>Astfel, constatăm că la moment administrația acestei instituții nu are oferte pentru antrenarea la muncă a condamnaților la detenție pe viață.</p>
11.	Diversificarea programelor psiho-educative/ocupaționale pentru diverse categorii de deținuți.	<p>Actualmente, sunt înregistrate un număr suficient de programe psiho-sociale și educative, care răspund nevoilor diferitor categorii de deținuți.</p> <p>În trimestrul I a anului 2022 au fost aprobate, ca urmare a revizuirii, 3 programe psihosociale de schimbare comportamentală și a fost aprobată pilotarea unui nou</p>

		program, destinat deținuților minori și tineri care au comis infracțiuni cu caracter sexual. La baza elaborării/revizuirii programelor s-a aflat analiza multiaspectuală și în dinamică a nevoilor și riscurilor deținuților în mediul penitenciar, fiind acoperite în mare parte.
12.	Identificarea posibilității deținerii copiilor în instituții penitenciare pentru minori (Penitenciarul nr. 10 - Goian).	Conform Ordinului MJ nr. 150 din 10.06.2022, privind stabilirea tipurilor de penitenciare, Penitenciarul nr.17- Rezina este de tip închis, cu capacitatea de deținere de 337 de deținuți. Astfel, odată cu finisarea lucrărilor de construcție a perimetrului de pază a Penitenciarului nr. 10-Goian, urmează a fi transferați în acest penitenciar toți deținuții minori din penitenciarele nr. 13-Chișinău și nr. 17- Rezina, indiferent de statutul juridic al acestora.